

14 Mayıs 2010

Türkiye Sermaye Piyasası 2009 Raporu Yayınlandı

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB) tarafından her yıl hazırlanan Türkiye Sermaye Piyasası Raporunun 2009 yılı sayısı yayınlandı.

Makroekonomik gelişmelerle birlikte, sermaye piyasası, aracılık sektörü ve yatırımcı tercihlerindeki 2009 yılı gelişmelerini değerlendiren raporumuza www.tspakb.org.tr adresini ziyaret ederek ulaşabilirsiniz.

Aracı kuruluşların sermaye piyasası faaliyetleri, işlem hacmi bilgileri, finansal verileri ve yatırımcı tercihleri gibi konularda raporda yer alan önemli sonuçlar, aşağıda kısa başlıklar halinde sunulmaktadır. Raporun tamamına ise [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Sermaye Piyasaları

- 2009 yılında dolar bazında %102 değer kazanan İMKB, uluslararası karşılaştırmalarda en yüksek getiriyi sağlayan 6. borsa oldu. İMKB'nin TL bazındaki getirisi ise %97.
- Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası (VOB), 2009 yılında işlem gören kontrat sayısı sıralamasında 4 sıra yükselerek 52 türev borsası arasında 24'üncülüğe yerleşti.
- 2009 yılında Türkiye'de yatırım araçlarında en yüksek getiriyi %97 ile İMKB-100 endeksi sağlarken, altın %25 ile ikinci sırada yer aldı.
- Halka arzların sınırlı kaldığı 2009 yılında İMKB'nin piyasa değeri %93 artarak 351 milyar TL'ye ulaştı. İşlem hacmindeki ise artış ise %45.
- Günlük ortalama işlem hacmi 2009 yılında 1,9 milyar TL ile rekor seviyeye ulaştı.
- 2009 yılında biri şirket, biri borsa yatırım fonu olmak üzere yalnızca 2 halka arz gerçekleşti. Bunun yanında, yıl içinde yapılan düzenlemeyle birlikte halka açık şirketler de halka arz olmaksızın borsada işlem görebilmeye başladı.
- 2008 yılında gerileyen Ödünç Pay Senedi Piyasası işlem hacmi, 2009 yılında 1,3 milyar TL'den 2 milyar TL'ye yükseldi.
- Açığa satış işlemleri 2008 yılına göre %59 artarak 29 milyar TL'ye yükseldi.
- 2009 yılında, İMKB piyasaları ve tescil toplamında sabit getirili menkul kıymet kesin alım-satım işlemleri %23 artarak 624 milyar TL'ye ulaşırken, repo-ters repo işlemleri %2 artarak 3,5 trilyon TL oldu.
- İMKB yabancı menkul kıymet piyasasında işlem gören Eurobond'ların hacmi 3 katına çıkarak 204 milyon \$ oldu.
- VOB'un işlem hacmi 2008 yılına göre %61 artarak 334 milyar TL'ye yükseldi. İşlemlerin %93'ü endekse dayalı sözleşmeler üzerine yapıldı.
- 2009'da fon sayısı 17 adet artarak 459'a çıktı. Portföy büyüklüğü ise 2008 yılına göre %27 artarak 39 milyar TL'ye yükseldi.
- Emeklilik yatırım fonlarında sistemin başlangıcından itibaren devam eden yükseliş 2009 yılında da sürdü. Bu fonların portföy büyüklüğü %43 artarak 9 milyar TL'ye çıktı.

Aracı Kuruluş Faaliyetleri

- 2009'da, 89 aracı kurum ve 40 banka sermaye piyasası faaliyetinde bulundu.
- Aracı kurumların hisse senedi işlem hacmi %45 artarak 965 milyar TL'ye ulaştı.
- Hisse senedi işlemleri sıralamasında ilk 5 aracı kurum toplam hacmin %30'unu, ilk 20 aracı kurum ise %66'sını üretti.

- Yatırımcı bazında işlem hacmi dağılımı, yabancıların payının bir yılda %26'dan %14'e gerilediğini gösterdi. Yerlilerin payı %86'ya yükseldi.
- Hisse senedi işlemlerinin %67'si yerli bireysel yatırımcılar tarafından gerçekleştirildi.
- Kesin alım-satım işlemlerinin %89'u, repo-ters repo işlemlerinin ise %81'i bankalar tarafından yapıldı.
- 80 aracı kuruluşun faaliyet gösterdiği Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasında (VOB) işlemlerin %88'i aracı kurumlar, %12'si bankalar tarafından yapıldı.
- Aracı kurumlarca gerçekleştirilen VOB işlemlerindeki en önemli yatırımcı grubu, paylarını %65'ten %77'ye yükselten yerli bireysel müşteriler.
- 2009'da aracı kurumlarca gerçekleştirilen vadeli işlemlerin %26'sı internet üzerinden yapıldı. Hisse senetlerinde bu pay %14.
- Aracı kurumların tamamladığı kurumsal finansman proje sayısı 2008 yılında 126 iken, 2009 yılında 207'ye çıktı. Ancak bunlar ağırlıklı olarak sermaye artırım ve temettü dağıtım işlemleri.
- Aracı kurumların yönettiği portföy büyüklüğü %29 artarak 4 milyar TL'ye yükseldi. Portföy yönetim şirketleri ise 40 milyar TL'lik portföy yönetiyor.
- 2008 yılında yarı yarıya azalan kredili işlemler, 2009 yılında %84 artarak 468 milyon TL'ye çıktı.
- 2008 yılında aracı kurumların doğrudan sahip olduğu şube ve irtibat bürosu sayısındaki düşüş 2009'da da devam etti. Diğer taraftan, banka şubelerinin sayısındaki artış neticesinde yatırımcılara hizmet verilen erişim noktaları 6.042'ye yükseldi.
- Aracı kurum sektöründe 2004 yılından bu yana 5.900 civarında seyreden çalışan sayısı finansal krizin etkisiyle 2008 sonunda 5.102'ye, 2009'da ise 4.715'e geriledi.

Aracı Kurumların Finansal Verileri

- Aracı kurumlar 2009 yılında da sağlam mali yapılarını ve likit pozisyonlarını korudu: 2009 sonunda sektörün aktif toplamı 6 milyar TL'ye yaklaşırken, dönen varlıkların payı %89. Özkaynaklar ise 2,2 milyar TL.
- Sektörün toplam gelirleri bir önceki seneye göre %20 artarak 891 milyon TL'ye ulaştı.
- 2009 yılında işlem hacimlerindeki artışa paralel olarak, aracılık komisyonları %23 yükselerek 577 milyon TL oldu. Komisyonların %80'i 462 milyon TL ile hisse senedi işlemlerinden sağlandı.
- Aracı kurumların hisse senedi işlem hacimlerinde %45 artış görülmesine rağmen, bu işlemlerden elde edilen komisyonlardaki artış %29'da kaldı.
- Aracı kurumların vadeli işlem hacimlerinde %55 artış yaşanmasına rağmen, bu işlemlerden elde edilen komisyonlar sadece %3 attı.
- Aracı kurumların varlık yönetim gelirleri %27 artarak 69 milyon TL oldu.
- Aracı kurumlar kendi portföyleri için yaptıkları menkul kıymet alım satımından 52 milyon TL kazanç elde etti.
- Sektörün giderleri 2009 yılında %3 azalarak 738 milyon TL'ye indi. Giderlerin yarısını çalışanlarla ilgili harcamalar oluşturdu.
- Aracı kurum sektörünün net kârı, özellikle komisyon gelirlerindeki artış ve giderlerdeki azalışa paralel olarak, 170 milyon TL'den 317 milyon TL'ye çıktı.
- 2009 yılında kâr eden kurum sayısı 39'dan 68'e çıkarken, zarar eden kurum sayısı 56'dan 23'e indi.

Yatırımcı Profili

- 2009 Kasım sonu itibariyle Türkiye'de toplam tasarruflar 723 milyar TL. Yurtiçi yerleşiklerin tasarrufları ise 605 milyar TL.
- Yurtiçi yerleşiklerin tasarruflarının dörtte üçünü mevduat oluştururken, hisse senetlerinin payı %6.
- 2009 sonunda toplam hisse senedi yatırımcısı sayısı 1 milyonu aştı. Bunun 990.000'ini yerli bireysel yatırımcılar oluşturdu.

- Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdindeki toplam hisse senedi portföyü 2008 yılına göre iki kat artarak 124 milyar TL'ye çıktı.
- Yabancı yatırımcıların toplam hisse senedi portföyündeki payı %67'de kaldı.
- 1 milyon TL'nin üzerinde hisse senedi yatırımı olan 1.483 yabancı fon, toplam portföyün yarısını oluşturdu.
- 10 yabancı fon ile yurtdışında yerleşik aracı kuruluşları içeren 10 kurum, toplam hisse senetlerinin %20'sine sahip.
- Yabancı yatırımcıların portföylerinin yaklaşık yarısı banka hisse senetlerinde.
- 2009 sonunda 1.000 yerli bireysel yatırımcının hisse senedi portföyü toplam hisse senetlerinin %9'unu oluşturdu.
- 820.000 yerli bireysel yatırımcının portföyü 10.000 TL'nin altında.
- 490.000 yatırımcının ortalama portföyü sadece 17 TL.
- Kişi başı en yüksek ortalama hisse senedi portföyü 80.000 TL ile 0-19 yaş grubunda. Yerli bireysel yatırımcıların ortalama hisse senedi portföyü 25.000 TL.
- Toplam yatırımcıların üçte biri ve hisse senedi portföylerinin dörtte biri İstanbul'da.
- Yabancı yatırımcılar 2009 yılında hisse senedi yatırımlarından 26,7 milyar TL kâr etti. Ancak, rekor seviyedeki bu kâr 2008'deki 41 milyar TL'lik kaybı telafi edemedi.
- İMKB-100'ün dolar bazında %101 değer kazandığı 2009 yılında yabancı yatırımcılar %90, yerli yatırımcılar ise %123 oranında getiri sağladı.
- Yabancı yatırımcılar hisse senetlerini ortalama 11 ay ellerinde tutarken, yerli yatırımcıların ortalama yatırım vadesi 1 ay oldu.
- 2009 sonunda özel sektör borçlanma araçlarının toplam değeri 537 milyon TL. Bu senetlerin neredeyse tamamı yerli yatırımcılarda.
- 2009'da menkul kıymet yatırım fonu hesap sayısı 3,2 milyon adet, portföy değeri 30 milyar TL.
- Yatırım fonlarının %87'si yerli bireysel yatırımcılarda. Bireysel yatırımcıların %84'ünün yatırım fonu portföy değeri 10.000 TL'nin altında.
- Yatırım fonu yatırımcılarının yarısı 30-49 yaş grubunda. Ortalama portföy yaşla beraber artıyor. 20 yaşın altında ortalama yatırım fonu portföyü 1.700 TL iken, 75 yaş üstü grupta 20.250 TL.
- Bireysel emeklilik yatırım fonu portföyü 2009'da %42 artış gösterdi. Toplam 2 milyon emeklilik yatırım fonu yatırımcısı 9 milyar TL'lik portföye sahip.

İrtibat için:

Alparslan Budak

Tel: 212-280 85 67 Dahili 125

e-posta: abudak@tspakb.org.tr

Ekin Fıkrıkoca

Tel: 212-280 85 67 Dahili 145

e-posta: efikirkoca@tspakb.org.tr

TSPAKB Hakkında:

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB), 103 aracı kurum ve 41 bankanın üye olduğu özdüzenleyici bir meslek kuruluşudur. 11 Şubat 2001 tarihinde kurulan Birlik, meslek kurallarını oluşturmakta ve sektörü denetlemektedir.